

บทที่ ๘

การจัดวางพลังอำนาจรอบใหม่

(ค.ศ. ๒๐๐๘ เป็นต้นไป)

วิกฤตการเงินในปี ๒๐๐๘ ทำให้ปรากฏการณ์ระหว่างประเทศหลายอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้เลวร้ายลง ปรากฏการณ์เหล่านี้ปรับเปลี่ยนและจัดวางพลังอำนาจของโลกใหม่ เช่น แรงกดดันของตลาดเสรีระดับโลก การเพิ่มบทบาทของประเทศที่มีเศรษฐกิจขยายตัว และเห็นชอบกับแนวทางการเปิดเสรีการค้า ผลกระทบจากการอพยพข้ามประเทศและการกระทบกระทั่งทางศาสนา (อินเดีย ปากีสถาน อิสราเอล และอินโดนีเซีย) ความน่าเชื่อถือของสหภาพยุโรป และบรรยากาศโดยรวมที่สะท้อนภาวะโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ขณะที่พลวัตทางเศรษฐกิจเปลี่ยนจากโลกเหนือมาสู่โลกใต้ นายปาสกาล ลามิ (Pascal Lamy) ผู้อำนวยการองค์การการค้าโลกกล่าวว่า “ในปี ๒๐๑๒ การผลิตของประเทศพัฒนาแล้วต่ำกว่าของประเทศกำลังพัฒนา” ความเป็นมหาอำนาจที่เพิ่มขึ้นของจีนสร้างความกังวลให้กับประเทศเพื่อนบ้านเอเชีย สหรัฐอเมริกาในฐานะ “มหาอำนาจโดยปริยาย” ซึ่งยังคงครอบครองความได้เปรียบอย่างแข็งแกร่งกลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตพระจันทร์เสี้ยว (Crescent of Crisis) ส่วนแอฟริกาใต้และลาตินอเมริกาซึ่งเศรษฐกิจกำลังเติบโตก็พยายามค้นหาเสถียรภาพทางการเมืองและสังคม การเลือกการสนับสนุนแก๊งวันอสแอลเอสให้ขึ้นครองบัลลังก์แห่งมหาวิทยาลัยนักบุญเปโตร (สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส) บ่งบอกสัญญาณว่าจุดศูนย์กลางของศาสนาคริสต์เคลื่อนจากซีกโลกเหนือมายังซีกโลกใต้ สำหรับโลกอาหรับ แรงบันดาลใจในประชาธิปไตยที่แพร่ขยายออกไปเรื่อย ๆ ทำให้จุดจบยังคงไม่มีความชัดเจน สงครามขนาดเล็กเพิ่มจำนวนมากขึ้น ความขัดแย้งในประเทศปรากฏให้เห็นมากมาย และการก่อการร้ายก็ยังคงระบอบไปทั่วโดยไม่มีพื้นที่ใดรอดพ้น (การโจมตีในมอสโคว์ปี ๒๐๑๐ และปี ๒๐๑๑ มาร์ราเคชปี ๒๐๑๑ บอสตันและลอนดอนปี ๒๐๑๓)

௫௭௦

อ่าวเปอร์เซียก็ยังได้รับผลกระทบ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนในปี ๒๐๑๑ ต่ำกว่า ๙.๒% ขณะที่สหรัฐอเมริกาเหลือเพียง ๑% เท่านั้น ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ต่างกังวลต่อการชะลอตัวของอัตราการเติบโตของโลกอันเป็นผลจากสถานการณ์ที่แย่งชิงของวิกฤตงบประมาณในยุโรป ในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย มีการออกแผนกอบกู้ภาคธนาคารขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง และรัฐบาลประเทศต่าง ๆ พยายามกระตุ้นการบริโภคด้วยการลงทุนและอุดหนุนหลากหลายรูปแบบ วิกฤตเริ่มลดความรุนแรงลงช่วงปี ๒๐๑๐ และการเติบโตกระเตื้องขึ้นเล็กน้อย โดยบางประเทศฉกฉวยโอกาสได้มากกว่าประเทศอื่นเช่นเยอรมนี

ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจเพื่อต่อสู้กับวิกฤตยังมีไม่เพียงพอ แต่ภาวะพึ่งพิงนำไปสู่การเพิ่มความร่วมมือนี้ ปัญหาโลกบาลค้างคามาตั้งแต่ความล้มเหลวในการขยายสมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคงในปี ๒๐๐๕ และความจำเป็นในการบูรณาการประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่เพื่อต่อสู้กับวิกฤตการเงินโลก กลุ่ม G20 ประชุมกันที่กรุงวอชิงตัน (๑๕ พฤศจิกายน ๒๐๐๘) ในระดับประมุขหรือผู้นำรัฐบาล มีการออกแผนปฏิบัติการรับมือวิกฤตและให้ IMF เป็นฝ่ายรับผิดชอบตรวจสอบการประยุกต์ใช้ข้อกำหนดการสร้างเสถียรภาพทางการเงิน กลุ่ม G20 มีตัวแทนเข้าร่วมมากกว่า G8 และบริหารจัดการได้ดีกว่าองค์การสหประชาชาติ ทำให้ G20 กลายเป็นสถาบันของการปรึกษาหารือที่จำเป็นต่อการต่อสู้กับวิกฤตครั้งนี้ และสร้างความเห็นพ้องได้ง่ายกว่าเนื่องจากหลักการทำงานอาศัยการประนีประนอม การประชุม G20 ที่กรุงลอนดอนเมื่อวันที่ ๑ และ ๒ เมษายน ๒๐๐๙ กำหนดแผนการระดับโลกเพื่อฟื้นฟูการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า และการจ้างงาน

๑๕ พฤศจิกายน ๒๐๐๘	วอชิงตัน
๑ - ๒ เมษายน ๒๐๐๙	ลอนดอน
๒๔ - ๒๕ กันยายน ๒๐๐๙	พิตต์สเบิร์ก
๒๖ - ๒๗ มิถุนายน ๒๐๑๐	โทรอนโต
๑๑ - ๑๒ พฤศจิกายน ๒๐๑๐	โซล
๓ - ๔ พฤศจิกายน ๒๐๑๑	กาน (Cannes, ฝรั่งเศส)
๑๘ - ๑๙ มิถุนายน ๒๐๑๒	ลอส คาบอส (Los Cabos, เม็กซิโก)
๕ - ๖ กันยายน ๒๐๑๓	เซนต์ปีเตอर्सเบิร์ก

การประชุมของกลุ่ม G20 ที่พิตต์สเบิร์กระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ กันยายน ๒๐๐๙ สำเร็จเป็นแผนปฏิรูป IMF และธนาคารโลกเพื่อถ่ายโอนสิทธิการออกเสียงของประเทศพัฒนาแล้วที่มีผู้แทนเข้าซ้อน (เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศส) ไปให้ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่มีผู้แทนไม่เพียงพอ (จีน ตุรกี และเกาหลีใต้) ก่อนปี ๒๐๑๑ ขณะที่ในการประชุม G20 ที่กรุงโซล (๑๑ - ๑๒ พฤศจิกายน ๒๐๑๐) มีการเห็นชอบในข้อตกลงอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราขึ้นต่ำและแก้ปัญหาความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการแข่งขันลดค่าเงิน นอกจากนี้ยังตกลงกันในแผนปฏิรูป IMF โดยถ่ายโอนสิทธิการออกเสียงไปให้ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ๖%

௧௭௭

สหรัฐอเมริกา (๑๗,๔๓) ญี่ปุ่น (๖,๔๗) จีน (๖,๓๙) เยอรมนี (๕,๕๙)
ฝรั่งเศส (๔,๒๓) อังกฤษ (๔,๒๓) อิตาลี (๓,๑๖) อินเดีย (๒,๗๕) รัสเซีย
(๒,๗๑) บราซิล (๒,๓๒)

ในเดือนเมษายน ๒๐๑๒ IMF และธนาคารโลกเพิ่มขนาดกองทุน
เพื่อช่วยเหลือประเทศที่ประสบปัญหาทางการเงิน การประชุม G20 ที่กาน (๓ - ๔
พฤศจิกายน ๒๐๑๑) ดำเนินไปภายใต้บรรยากาศความตึงเครียดทางการเงิน
ในกลุ่มประเทศที่ใช้สกุลเงินยูโร (ยูโรโซน) จึงสนใจเฉพาะประเด็นการมีหนี้
สาธารณะมากเกินไปของกลุ่มยูโรโซนและการเฝ้าตรวจสอบสถาบันการเงินซึ่งกำหนด
ให้มีการเพิ่มทุนสำรองระหว่างประเทศรวมทั้งจัดทำรายการแหล่งที่ให้บริการหลบ
เลี่ยงภาษี (tax haven) ในการประชุม G20 ที่ลอส คาบอส (๑๘ - ๑๙ มิถุนายน
๒๐๑๒) มีการตกลงเพิ่มศักยภาพการปล่อยกู้ของ IMF ส่วนการประชุม G8
ที่แคมป์เดวิด (๑๙ พฤษภาคม ๒๐๑๒) เกิดการโต้แย้งกันระหว่างกลุ่มสนับสนุน
การกระตุ้นเศรษฐกิจกับกลุ่มสนับสนุนการเพิ่มความเข้มงวดในการกำกับดูแล
นอกเหนือจากวิกฤตการเงินแล้ว ยังเกิดภาวะเงินเฟ้ออันมีสาเหตุจากราคาน้ำมัน
แพง (กลุ่ม OPEC มีมติเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๐๑๑ ไม่เพิ่มโควตาการผลิต) และ
การปรับราคาวัตถุดิบให้สูงขึ้นรวมทั้งลัทธิคุ้มครองการค้า (protectionism)

ความร่วมมือแบบพหุภาคีนิยมเพิ่มจำนวนมากขึ้น

ประเด็นแรกที่ทำให้เกิดความร่วมมือแบบพหุภาคีคือการก่อการร้าย
ซึ่งลุกลามไปทั่วโลก แม้จะไม่ใช่เรื่องใหม่แต่ก็จำเป็นต้องมีการประสานงานกัน
เพิ่มมากขึ้นระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงและมีการจำกัดเสรีภาพ

นอกจากนี้ยังเห็นความร่วมมือในการปราบคอร์รัปชัน เช่น เปรู (ตุลาคม
๒๐๐๘) และแอฟริกาใต้ (ผู้นำประเทศยกย่องงบประมาณแผ่นดิน) เป็นต้น ใน
การปราบโจรสลัดในน่านน้ำโซมาเลียซึ่งถึงขั้นที่สหภาพยุโรปเปิดปฏิบัติการทาง
ทะเลในเดือนพฤศจิกายน ๒๐๐๘ และองค์การสหประชาชาติอนุมัติภารกิจ

เดียวกันในเดือนมกราคม ๒๐๐๙ อีกทั้งในการปราบปรามอาชญากรรมและการโจรกรรมในโลกอินเทอร์เน็ต รวมถึงประเด็นการอพยพข้ามประเทศที่เกิดขึ้นทั่วโลกซึ่งทำลายสมดุลประชากรและก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ทั่วไป เช่น ผู้อพยพชาวอัฟกันในเอเชีย ผู้อพยพชาวโซมาเลียและซูดานและประชากรแถบภูมิภาคแอฟริกากลาง เป็นต้น ในยุโรป ปัญหาผู้อพยพทำให้เกิดภาพที่น่าสลดใจ (ที่เกาะแลมเพดูซา (Lampedusa) และชายฝั่งสเปน) มีการออกสนธิสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยการอพยพและลี้ภัย (๑๕ ตุลาคม ๒๐๐๘) เพื่อจัดระเบียบกระแสการอพยพให้เป็นไปตามความต้องการแรงงานและศักยภาพของประเทศต้อนรับ รวมทั้งหันมาควบคุมพรมแดนภายในพื้นที่เชงเกน (Schengen) ซึ่งสวิตเซอร์แลนด์เข้าร่วมด้วยอีกครั้ง

องค์การพหุภาคีมีบทบาทมากขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก หนึ่งในการรวมกลุ่มประเทศที่เก่าแก่ที่สุดคือกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็ฉลวงครอบรอบ ๕๐ ปีของตนในเดือนกันยายน ๒๐๑๑ ขณะที่มีการก่อตั้งองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organisation) ในเดือนมิถุนายน ๒๐๐๑ ประกอบด้วย จีน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน เพื่ออำนวยความสะดวกการแก้ปัญหาเขตแดนอันเกิดจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำที่เอคาเตรินเบิร์ก (Ekaterinburg) (๑๕ - ๑๖ มิถุนายน ๒๐๐๙) จีนเสนอให้เพิ่มความร่วมมือและให้สมาชิกกู้เงินจำนวน ๑ หมื่นล้านดอลลาร์ เพื่อนำไปแก้ปัญหาวิกฤตการเงิน รวมทั้งที่ประชุมยังแสดงท่าทีข่มขู่สหรัฐอเมริกาที่ประจำการระบบต่อต้านขีปนาวุธของตน

กลุ่ม BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) จัดประชุมกันเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๐๐๙ และ ๑๕ เมษายน ๒๐๑๐ และในการประชุมสุดยอดผู้นำในเดือนเมษายน ๒๐๑๑ มีการรับแอฟริกาใต้เข้าเป็นสมาชิก (เปลี่ยนเป็นกลุ่ม BRICS) กลุ่มนี้เรียกร้องให้ระเบียบโลกมีความถูกต้องมากขึ้นและให้ปฏิรูประบบการทำงานขององค์การสหประชาชาติซึ่งทางกลุ่มมองว่าเป็นเครื่องมือของตะวันตก รวมถึงเรียกร้องบทบาทของตนมากขึ้นในสถาบันการเงินระหว่างประเทศ และเพิ่ม

ความหลากหลายให้กับระบบการเงินระหว่างประเทศที่ถูกสกุลเงินดอลลาร์ครอบงำ การประชุมกลุ่มในเดือนมีนาคม ๒๐๑๓ มีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อหลีกเลี่ยงสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมโดยตะวันตก

มีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อก่อตั้งประชาคมตามแนวทางของสหภาพยุโรป เช่น สภาความร่วมมือรัฐอาหรับในอ่าวเปอร์เซีย (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf) (ปี ๒๐๐๘) ประกอบด้วยสมาชิก ๖ ประเทศ กลุ่มอาเซียนก็จัดตั้งประชาคมเช่นกัน (กุมภาพันธ์ ๒๐๐๙) และร่วมกับจีนจัดตั้งเขตการค้าเสรี (มกราคม ๒๐๑๐) ทำให้เป็นเขตการค้าเสรีที่มีประชากรมากที่สุดในโลกแต่ไม่ถึงขั้นเป็นตลาดเดียว เป็นต้น การประชุมสุดยอดผู้นำอเมริกาที่แอฟริกาใต้ครั้งที่ ๒ (๒๖ - ๒๗ กันยายน ๒๐๐๙) มีแนวโน้มต่อต้านสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน และเรียกร้องให้มีการสร้างความร่วมมืออย่างแข็งขันระหว่างภูมิภาคทั้งสอง รวมทั้งเพิ่มการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศในโลกใต้ ส่วนในแอฟริกา สมาชิก ๕ ประเทศของประชาคมแอฟริกาตะวันออก (East African Community) ประกอบด้วย บุรุนดี เคนยา ยูกันดา รวันดา และแทนซาเนีย) ตกลงจัดตั้งตลาดเดียวเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๐๑๐

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าองค์การพหุภาคีระดับโลกจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เนื่องจากประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ไม่ปล่อยให้ตะวันตกเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบและจะยอมรับมติขององค์การพหุภาคีเหล่านี้ก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศตนเท่านั้น องค์การการค้าโลกจึงเหมือนเป็นเวทีความขัดแย้งใหม่ระหว่างรัฐต่าง ๆ งานขององค์การการค้าโลกคือพยายามบรรลุลการเจรจาเพื่อลดภาษีนำเข้าและลดการอุดหนุนภาคการเกษตร ซึ่งในภาคการเกษตรนี่เองที่เป็นที่มาของความล้มเหลว อย่างเช่น “สงครามกล้วยหอม” ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศลาตินอเมริกากับสหภาพยุโรป โดยกลุ่มแรกกล่าวโทษสหภาพยุโรปว่าเอื้อประโยชน์ต่อการนำเข้ากล้วยหอมจากกลุ่มประเทศในแอฟริกา คาริเบียน และแปซิฟิก (ACP) เป็นต้น

ซึ่งปัญหานี้ก็ได้รับการแก้ไขโดยมีการลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมจากประเทศที่ไม่อยู่ในกลุ่ม ACP อย่างค่อยเป็นค่อยไป (ธันวาคม ๒๐๐๙) หรือมีการฟ้องร้องเงินบอยคว่ำโดยเงินถูกกล่าวหาว่าประกอบการค้าที่ไม่เป็นธรรม

อันที่จริง จีนเปิดตลาดขนาดมหึมาของตนและลดภาษีนำเข้า แต่จีนก็ยังได้ประโยชน์จากการเข้าเป็นสมาชิกในองค์การการค้าโลกอยู่และกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก บรรดาบริษัทข้ามชาติย้ายฐานการผลิตไปจีนเพื่อผลิตสินค้าในราคาที่ต่ำลงแล้วนำออกขายไปทั่วโลก ขณะที่สหรัฐอเมริกาก็ขาดดุลการค้าอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการลดค่าเงินหยวน ทำให้จีนได้เปรียบทางการค้าอย่างเห็นได้ชัด เป็นเวลาสิบปีแล้วที่มีการเจรจารอบโดฮา แต่องค์การการค้าโลกก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการหาทางบรรลุข้อตกลงระหว่างสมาชิก ๑๕๓ ประเทศ

ประการสุดท้าย ปัญหาพลังงานสร้างความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน หลังราคาน้ำมันตกต่ำในปี ๒๐๐๘ น้ำมันก็กลับมามีราคาสูงขึ้นตั้งแต่ก่อนที่จะเกิดวิกฤตในตะวันออกใกล้ด้วยซ้ำ นอกจากนี้ประเด็นแหล่งน้ำมันที่หายากแล้ว (ในสหรัฐอเมริกามีการขุดเอาก๊าซธรรมชาติจากหินดินดาน (Shale Gas) ขึ้นมาใช้ทดแทนแล้ว) ยังมีประเด็นการพึ่งพาพลังงานของยุโรปและปัญหาการลำเลียงน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอีกด้วย รัสเซียอาศัยการที่มีแหล่งพลังงานมากเป็นเครื่องแสดงอำนาจ เช่น ตัดการส่งก๊าซที่จ่ายให้ยูเครน (มกราคม ๒๐๐๙) หรือสร้างสัมพันธ์ไมตรีพิเศษกับอินเดีย เวเนซุเอลา และตุรกี เป็นต้น ขณะที่ตุรกีตกลง (สิงหาคม ๒๐๐๙) ให้ท่อส่งก๊าซเซาท์ สตรีม (South Stream) ผ่านน่านน้ำของตนในทะเลดำเพื่อหลีกเลี่ยงการลำเลียงผ่านยูเครน รวมถึงรัสเซียมีท่าทีไม่พอใจต่อการก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซนาบัคโค (Nabucco pipeline) (กรกฎาคม ๒๐๐๙) ระหว่างตุรกี บัลแกเรีย โรมาเนีย ฮังการี และออสเตรียเพื่อนำก๊าซจากทะเลแคสเปียนมายังยุโรปตะวันตกโดยไม่ผ่านรัสเซีย ส่วนบริษัทรัสเซีย (Gazprom) ก็ก่อสร้างท่อส่งก๊าซนอร์ท สตรีม (North Stream) จากรัสเซียมายังทะเลบอลติกเพื่อขายก๊าซให้แก่ยุโรป

ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่มีบทบาทมากขึ้น

ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่เริ่มแสดงบทบาทมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ทำให้มีการจัดวางพลังอำนาจและการรวมตัวทางยุทธศาสตร์ครั้งใหม่ ตั้งแต่ปี ๑๙๗๙ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในเดือน ธันวาคม ๒๐๐๑ จีนกลายเป็นโรงงานโลกและมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดแม้ต้องแลกด้วยการละเลยผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมก็ตาม ในปี ๒๐๑๐/๒๐๑๑ จีนขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับสองของโลกและเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก จีนมีรายได้จากการส่งออก ๐.๒๕ ล้านล้านดอลลาร์ในปี ๒๐๐๐ และเกือบ ๑.๙ ล้านล้านดอลลาร์ในปี ๒๐๑๑ ช่วยให้จีนสะสมทุนสำรองระหว่างประเทศได้ ๒.๖ ล้านล้านยูโร จีนไม่จำกัดการขยายเศรษฐกิจของตนเฉพาะในเอเชียเท่านั้น แต่จีนยังเป็นคู่ค้าที่สำคัญของลาตินอเมริกาและแอฟริกาด้วย (ดู จีนเทา เยือนแอฟริกาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๐๙) ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบที่จีนให้ความสนใจและจีนกลายเป็นผู้ให้กู้รายหลักของภูมิภาคเหล่านี้ นอกจากนี้ งบประมาณทางทหารของจีนก็เพิ่มขึ้นและมีการดำเนินการทางการทูตแบบเดียวกับประเทศมหาอำนาจโดยมีบทบาทนำในองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น เอเปก องค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO) และกลุ่ม BRIC เป็นต้น จีนยังเป็นเจ้าภาพจัดงานระดับโลกที่สำคัญ ๆ เช่น กีฬาโอลิมปิก ในปี ๒๐๐๘ และงานแสดงนิทรรศการนานาชาติ (Universal Exposition) ในปี ๒๐๑๐ เป็นต้น รวมถึงการขึ้นเป็นมหาอำนาจทางทหารและอวกาศอีกด้วย จีนปฏิเสธการถูกกล่าวหาจากประเทศตะวันตกว่าไม่เคารพสิทธิมนุษยชนและใช้ความรุนแรงในการปราบปรามในทิเบต (มีนาคม ๒๐๐๘) และซินเจียง (กรกฎาคม ๒๐๐๙) ขณะที่เกิดความตึงเครียดระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านขึ้นหลายครั้ง อันสะท้อนให้เห็นแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมแบบจักรวรรดินิยม จีนยังเสริมกำลังในทะเลจีนและแสดงความทะเยอทะยานในภูมิภาค สร้างความกังวลให้แก่ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ รวมถึงเริ่มคืบคลานเข้าไปในมหาสมุทรอินเดียซึ่งอินเดียถือว่าเป็น

เขตอิทธิพลของตน จีนมียุทธศาสตร์ทางทะเลที่เรียกว่า “สร้อยไข่มุก (String of Pearls)” ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายของฐานทัพทหารและการส่งกำลังบำรุงจากทะเลจีนไปจนถึงตะวันออกไกลเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้กับเส้นทางเดินเรือจีนและอินเดียร่วมกันหาทางออก (สิงหาคม ๒๐๐๙) ให้กับปัญหาข้อพิพาทเรื่องเขตแดนในเทือกเขาหิมาลัย [เส้นเขตแดนที่มีชื่อว่าเส้นแม็กมาฮอน (McMahon Line) ตามข้อตกลงสิมลา (Simla Accord) ลงนามในเดือนเมษายน ๑๙๑๔] แต่ความตึงเครียดตามแนวชายแดนยังคงมีอยู่ระหว่างสองประเทศนี้ แม้จีนพยายามปรับความสัมพันธ์กับอินเดียเกี่ยวกับปัญหาเขตแดนและเศรษฐกิจ (พฤษภาคม ๒๐๑๓) แล้วก็ตาม

ผู้นำสาธารณรัฐประชาชนจีน

ตั้ง เสี่ยวผิง : ปี ๑๙๗๘ - ปี ๑๙๙๒

เจียง เจ๋อหมิน : ปี ๑๙๙๒ - ปี ๒๐๐๒

หู จิ่นเทา : ปี ๒๐๐๓ - ปี ๒๐๑๓

สี จิ้นผิง : ตั้งแต่ปี ๒๐๑๓

อินเดียประสบความสำเร็จในการแสดงความเป็นมหาอำนาจของตนผ่านการเป็นหุ้นส่วนกับรัสเซียและแอฟริกาใต้แม้จะมีการโจมตีจากผู้อักร้ายอันเกี่ยวเนื่องกับพรมแดนระหว่างอินเดียบกับปากีสถานก็ตาม (กรกฎาคมและพฤศจิกายน ๒๐๐๘) อินเดียได้ประโยชน์จากเกมการถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกากับจีน โดยสหรัฐอเมริกายกเลิกการคว่ำบาตรอินเดียด้านนิวเคลียร์ (ปี ๒๐๐๘) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ครั้งที่อินเดียทดลองนิวเคลียร์และละเมิดสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ เป็นผลให้อินเดียสามารถขายเชื้อเพลิงปรมาณูเตปฏิกิริยา และถ่ายทอดเทคโนโลยีนิวเคลียร์ได้ ทั้งนี้อินเดียยังคงรักษาลัทธินิยม “ความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์” ในความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาไว้ การเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดในช่วงทศวรรษ ๒๐๐๐ (๘ - ๙% ต่อปี) ช่วยลดความยากจนของอินเดียลง แต่อินเดียก็ยังคงถูกจัดให้อยู่ในตำแหน่งท้าย ๆ ของ

การจัดลำดับด้านการพัฒนามนุษย์ ส่วนความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของบราซิลก็แข็งหน้าอิตาลีไปเรียบร้อยแล้ว และบราซิลยังต้องการเล่นบทบาททางการทูตในฐานะ “ผู้ชนะแห่งโลกาภิวัตน์” (ฉายาที่ตั้งขึ้นโดยนิตยสาร Der Spiegel) โดยพยายามเป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างอิหร่านกับซีเรีย (พฤษภาคม ๒๐๑๐ และกันยายน ๒๐๑๒) และแสดงบทบาทด้านสิ่งแวดล้อม (การประชุมรีโอ + ๒๐) ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ต่างแสดงจุดยืนร่วมกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ในประเด็นที่มีความสำคัญระดับโลก เช่น ร้องขอให้การลดอาวุธนิวเคลียร์มีความคืบหน้า แสดงความไม่เชื่อมั่นในการแทรกแซงของตะวันตกในโลกอาหรับ มีอำนาจต่อรองในการเจรจาทางการค้า และเรียกร้องให้ประเทศพัฒนาแล้วยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรของตนอันเป็นที่มาของความล้มเหลวในการเจรจาอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความพยายามรื้อฟื้นลัทธิคุ้มครองการค้าหรืออย่างน้อยความรักชาติทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ในด้านสิ่งแวดล้อม พิธีสารเกียวโต (ธันวาคม ๑๙๙๗) กำหนดให้ประเทศคู่สัญญาลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง ๕% ในปี ๒๐๑๒ โดยเทียบกับระดับการปล่อยก๊าซในปี ๑๙๙๐ แต่พิธีสารนี้เริ่มมีผลบังคับใช้จริงในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๐๕ เท่านั้น ก่อนที่พิธีสารนี้จะหมดอายุลงในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๐๑๒ แต่ละฝ่ายต่างตั้งป้อมเข้าหากัน เช่น ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ปฏิเสธข้อเสนอของประเทศยุโรป หรือประเทศอุตสาหกรรมปฏิเสธที่จะเข้าร่วมหากไม่มีการทำข้อตกลงระดับโลกที่ดึงเอาทุกประเทศที่ปล่อยก๊าซจำนวนมากเข้าร่วม เป็นต้น การประชุมที่กรุงโคเปนเฮเกนในเดือนธันวาคม ๒๐๐๙ จบลงด้วยความล้มเหลวอันมีสาเหตุจากการที่จีนไม่ยอมรับข้อจำกัดใด ๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของตน ส่วนการประชุมที่แคนคูน (เม็กซิโก) (ระหว่าง ๒๙ พฤศจิกายน ถึง ๑๐ ธันวาคม ๒๐๑๐) สำเร็จ มีการลงนามใน “อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” การประชุมที่เดอร์บัน (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๐๑๑) ตกลงเห็นชอบในกรอบการทำงาน โดยอินเดียและจีนยอมรับในข้อจำกัดที่จะมีผลในปี ๒๐๒๐ ขณะที่การประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (รีโอ + ๒๐) ใน

เดือนมิถุนายน ๒๐๑๒ ไม่ได้ให้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจเนื่องจากเกิดปัญหาเศรษฐกิจ
จึงบรรลุเป็นข้อตกลงที่มีขอบเขตจำกัด

การเลี้ยวกลับของยุทธศาสตร์อเมริกันกับลัทธิชาตินิยมรัสเซีย

หลังยุคการบริหารของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ซึ่งเน้น
การต่อต้านการก่อการร้ายและการแสดงความเป็นอภิมหาอำนาจแล้ว
บารัค โอบามาก็ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดี (๔ พฤศจิกายน
๒๐๐๘) ดูเหมือนเป็นการเปลี่ยนโฉมใหม่ให้กับมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก
เห็นได้จากการปิดเรือนจำกวนตานาโม การละทิ้งสงครามต่อต้านการก่อการร้าย
และการยกเลิกการประจำการของระบบต่อต้านขีปนาวุธในเดือนกันยายน ๒๐๐๙
นอกจากนี้ บารัค โอบามายังประกาศระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอเมริกา
(๑๗ - ๑๙ เมษายน ๒๐๐๙) ว่าสหรัฐอเมริกาจะร่วมมือกับรัฐที่เหลือในทวีป
อย่างเสมอภาค และสุนทรพจน์ที่กรุงโคโร (๔ มิถุนายน ๒๐๐๙) ซึ่งเป็นการ
ประนีประนอมระหว่างอเมริกากับอิสลาม รวมถึงการเดินทางเยือนประเทศ
ต่าง ๆ ของรัฐมนตรีต่างประเทศ นางฮิลลารี คลินตัน ต่างก็เป็นข้อยืนยันถึงนโยบาย
ใหม่นี้ ท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าว การมอบรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพให้แก่
ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา (๙ ตุลาคม ๒๐๐๙) จึงเป็นเหมือนการให้กำลังใจ
ในการดำเนินนโยบายนี้ต่อไปมากกว่าเป็นการตอบแทนการกระทำซึ่งยังอยู่ใน
ขั้นเริ่มต้นเท่านั้น การเลี้ยวกลับของยุทธศาสตร์สหรัฐอเมริกาในวิกฤตเศรษฐกิจ
ที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ (สหรัฐอเมริกามีหนี้สาธารณะสูงมาก) พุ่งเล็งไปที่
การกลับมาให้ความสนใจกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง ซึ่งเป็นแหล่งนำเข้า
สินค้าอันดับหนึ่งและตลาดส่งออกอันดับสองของสหรัฐอเมริกา และถือเป็น
ความเร่งด่วนใหม่ของสหรัฐอเมริกา ดูได้จากการถอนกำลังทหารส่วนหนึ่งออกจาก
ยุโรปและการวางกำลังนาวิกโยธินสหรัฐฯ รอบใหม่ในเขตแปซิฟิก รวมถึง
ความกังวลของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการพัฒนาทางทหารรอบใหม่ของจีนอีกด้วย

การพบปะบ่อยครั้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนช่วยสถาปนาความร่วมมืออย่างแท้จริงระหว่างวอชิงตันกับปักกิ่ง (กลุ่ม G2) และแสดงว่าทีมบริหารโอบามาให้ความสำคัญต่อเอเชียและลดความสนใจในยุโรปลง สหรัฐอเมริกาเน้นย้ำข้อเรียกร้องที่ให้อินจีนปรับค่าเงินของตนซึ่งอ่อนกว่าดอลลาร์มาก ขณะที่จีนเป็นเจ้าหนี้สหรัฐอเมริกา (จีนซื้อพันธบัตรสหรัฐฯ ไปแล้วกว่า ๐.๘ ล้านล้านดอลลาร์) ความสัมพันธ์จึงเป็นแบบหุ้นส่วน - ศัตรู เพราะโอบามาต้อนรับการเยือนของดาไล ลามะ และอนุมัติการขายอาวุธให้กับไต้หวัน ส่วนจีนก็แสดงพฤติกรรมแบบจักรวรรดินิยมในฝั่งทะเลตะวันออกของเอเชีย

ด้วยสมาชิกจำนวน ๒๘ ประเทศ (แอลเบเนียและโครเอเชียเป็นสมาชิกล่าสุดตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๐๐๙) ทำให้องค์การนาโต้ต้องมีการปรับเปลี่ยนหลายประการ เช่น แม้ผู้บัญชาการพันธมิตรสูงสุดในยุโรป (SACEUR) จะเป็นชาวอเมริกัน แต่การบังคับบัญชาต่างๆ ก็ถ่ายโอนมาให้ชาวยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวฝรั่งเศส เป็นต้น ส่วนพื้นที่ปฏิบัติการก็ขยายจากเอเชียไปจนถึงแอฟริกา โดยสนับสนุนสหภาพแอฟริกาในการต่อสู้กับโจรสลัดในโซมาเลีย อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกายังคงสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์การนาโต้ (มากกว่า ๘๑% ช่วงปี ๒๐๐๑ ถึงปี ๒๐๑๐) มากกว่าชาวยุโรป (ประมาณ ๑๒%) และความเป็นปึกแผ่นระหว่างพันธมิตรก็เสื่อมถอยจากวิกฤตเศรษฐกิจเห็นได้จากการที่เยอรมนีไม่เข้าร่วมปฏิบัติการทางทหารในลิเบียตามการแทรกแซงขององค์การนาโต้

ภายหลังสงครามรัสเซีย - จอร์เจียยุติในฤดูร้อนปี ๒๐๐๘ ความสัมพันธ์สหรัฐอเมริกา - รัสเซียเริ่มดีขึ้น (การพบปะระหว่างผู้นำที่มอสโกในเดือนกรกฎาคม ๒๐๐๙) และช่วยให้บรรลุข้อตกลงลดอาวุธฉบับใหม่หลังจากยึดสนธิสัญญา ABM ออกไประหว่างช่วงเจรจาสถิติสัญญาฉบับใหม่ ปัญหาการปลดอาวุธนิวเคลียร์มีมาตั้งแต่มีการลงนามในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (NPT) ในปี ๑๙๖๘ ซึ่งกำหนดให้มหาอำนาจนิวเคลียร์ห้าชาติที่ถูกต้องตามกฎหมายต้องทำลายคลังอาวุธของตนทั้งหมด ภายหลังสุนทรพจน์ของบาร์ก โอบามา ที่กรุงปราก (๕

เมษายน ๒๐๐๙) ซึ่งเรียกร้องให้โลกปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ แนวโน้มการลดอาวุธนิวเคลียร์ก็เริ่มชัดเจนขึ้น โดยคณะมนตรีความมั่นคงเห็นชอบตามข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาในมติที่ ๑๘๘๗ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๐๐๙ ที่เชื้อเชิญให้รัฐนิวเคลียร์ทั้งหลายลดอาวุธในคลังของตนลง และเรียกร้องให้ทุกประเทศเคารพข้อบังคับในสนธิสัญญา NPT รวมทั้งให้รัฐที่ยังไม่ได้ลงนามมาเข้าร่วมเพื่อให้สนธิสัญญาดังกล่าวมีความเป็นสากลมากขึ้น สนธิสัญญานิวสตาร์ท (New START) ลงนามเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๐๑๐ ที่กรุงปราก และมีผลบังคับใช้ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๑๑ ถึงกุมภาพันธ์ ๒๐๒๑ จำกัดจำนวนหัวรบเหลือประมาณ ๑,๕๐๐ หัวรบ และจรวดนำส่ง ๗๐๐ ลำ สหรัฐอเมริกาหวังว่าการลงนามนี้มีมาสร้างบรรยากาศที่เอื้อหนุนต่อการต่อสู้กับการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์

บททวน :

สตาร์ท 1 (START I) ลงนามในปี ๑๙๙๑ เริ่มบังคับใช้ในปี ๑๙๙๔ หมดอายุในเดือนธันวาคม ๒๐๐๙ สตาร์ท ๒ และ ๓ (START II และ III) ไม่เคยนำมาบังคับใช้

ซอร์ท (SORT – Strategic Offensive Reductions Treaty) สนธิสัญญาลดทอนอาวุธยุทธศาสตร์เชิงรุก ลงนามที่กรุงมอสโกในเดือนมิถุนายน ๒๐๐๒

ผลงานการบริหารของโอบามา ซึ่งได้รับเลือกอีกสมัยในเดือนพฤศจิกายน ๒๐๑๒ ไม่ค่อยโดดเด่นนัก เนื่องจากสุนทรพจน์ที่ปลุกเร้าและความคาดหวังที่สูงมากของชาวอเมริกันไม่ออกมาเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรม ทั้งในอัฟกานิสถานและในความขัดแย้งอิสราเอล - ปาเลสไตน์ (การยับยั้งของสหรัฐอเมริกาต่อมติคณะมนตรีความมั่นคงที่ประณามการตั้งอาณานิคมของอิสราเอลเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๐๑๑) โลกแห่งความฝันจึงถูกแทนที่ด้วยโลกแห่งความจริง รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพกลายเป็นมือของผู้นำสงคราม ขณะที่ความไม่ลงรอยกับรัสเซียมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เรื่องระบบต่อต้านขีปนาวุธของสหรัฐอเมริกา

สิทธิมนุษยชนในรัสเซีย และสงครามกลางเมืองในซีเรียซึ่งรัสเซียติดอาวุธให้ เป็นต้น การรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับสหรัฐอเมริกาจึงหยุดชะงักไป

รัสเซีย ประเทศขนาดใหญ่ ร่ำรวยน้ำมันและก๊าซ แต่เศรษฐกิจอ่อนไหว และจำนวนประชากรน้อยลงกึ่งหนึ่งจากในอดีต จึงทำให้รัสเซียวางตนเองเสมือนเป็นมหาอำนาจระดับภูมิภาค และต้องการจัดตั้งสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Union) อีกทั้งยังเป็นประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ด้วย

ทบทวน :

- ปี ๑๙๘๙ สหภาพโซเวียตมีเนื้อที่ ๒๒ ล้านตารางกิโลเมตร และมีประชากร ๓๐๐ ล้านคน
- ปี ๒๐๐๙ รัสเซียมีเนื้อที่ ๑๗ ล้านตารางกิโลเมตร และมีประชากร ๑๔๒ ล้านคน

รัสเซียมีนโยบายต่างประเทศที่เอาจริงเอาจังกับองค์การนาโต้เนื่องจาก ระแวงการขยายสมาชิกขององค์การนี้ การเปลี่ยนผู้นำประเทศจากวลาดิมีร์ ปูติน (ปี ๒๐๐๐ - ๒๐๐๘) เป็นดมิตรี เมดเวเดฟ (Dmitry Medvedev) ในปี ๒๐๐๘ ไม่มีผลต่อนโยบายนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวลาดิมีร์ ปูติน ได้รับเลือกให้เป็น ประธานาธิบดีรัสเซียอีกสมัยโดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี ในเดือนมีนาคม ๒๐๑๒ สหพันธรัฐรัสเซียซึ่งมีสาธารณรัฐในภูมิภาคคอเคซัสอยู่ ๘ สาธารณรัฐ ต้องเผชิญความท้าทายทางเชื้อชาติและทางภูมิรัฐศาสตร์ เนื่องจากจอร์เจียต้องการ เข้าเป็นสมาชิกขององค์การนาโต้และมีนโยบายใกล้ชิดกับตะวันตก รัสเซียประสบ โอกาสในการแสดงอิทธิพลของตนเมื่อประธานาธิบดีจอร์เจีย นายมีเคอิล ซาคชวีลี (Mikheil Saakashvili) ส่งกำลังเข้ารักษากาอูทิปไตโดยจอร์เจียในออสซีเชียเหนือ (North Ossetia) เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๐๐๘ รัสเซียตอบโต้ทันทีด้วยการส่ง กองทัพบุกเข้าไปในดินแดนของจอร์เจีย ประธานาธิบดีซาคชวีลีซึ่งเป็นประธาน สหภาพยุโรปในตอนนั้น เกรงใจให้นายมีเคอิล ซาคชวีลี กับนายดมิตรี เมดเวเดฟ หักคือง แม้จะมีแผนการสันติภาพที่ประกาศเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม กองทัพรัสเซีย

๑๔ ธันวาคม ๒๐๐๗ อันเป็นผลงานของการทูตฝรั่งเศส แต่แล้วการลงประชามติของไอร์แลนด์ไม่รับสนธิสัญญาฉบับใหม่นี้ในเดือนมิถุนายน ๒๐๐๘ ก็ทำให้สนธิสัญญาดังกล่าวต้องเลื่อนการบังคับใช้ออกไปจนถึงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๐๐๙ สนธิสัญญารวบยอนนี้มีผลให้รัฐสภายุโรปมีอำนาจมากขึ้น (พิจารณาคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นประธานและสมาชิกในคณะกรรมการการยุโรปร่วมกับคณะมนตรียุโรป) รับรองสิทธิและหลักการที่กล่าวไว้ในกฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (Charter of Fundamental Rights of the European Union) และมอบความเป็นตัวตนให้แก่สหภาพยุโรปอย่างแท้จริง (แต่ไม่มีการกำหนดใช้สัญลักษณ์ใด ๆ) นอกจากนี้เพื่อเพิ่มบทบาทของสหภาพยุโรปในเวทีนานาชาติ ผู้นำประเทศและรัฐบาลของสมาชิกทั้ง ๒๗ ชาติ เห็นพ้องร่วมกันแต่งตั้งนายเฮร์แมน แวน รอมปูย (Herman Van Rompuy) ชาวเบลเยียม ให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะมนตรียุโรปตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๐๐๙ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปีครึ่ง และสามารถดำรงตำแหน่งซ้ำได้อีก ๑ สมัย และแต่งตั้งให้นางแคทเธอรีน แอชตัน (Catherine Ashton) ชาวอังกฤษ เป็นผู้แทนระดับสูงด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงของสหภาพยุโรป พร้อมทั้งจัดตั้งกระทรวงการต่างประเทศของสหภาพยุโรป (European External Action Service) ซึ่งเริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๐๑๐ เป็นต้นไป แต่ความหวาดระแวงต่อสหภาพยุโรปทำลายทุกความพยายามในการบูรณาการองค์กร ก่อให้เกิดวิกฤตภายในซ้ำแล้วซ้ำอีก และการบังคับใช้กฎที่เข้มงวดก็ยิ่งสร้างความไม่ไว้วางใจต่อสหภาพยุโรป แม้สหภาพยุโรปจะได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในเดือนตุลาคม ๒๐๑๒ ก็ตาม

ยุโรปได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ส่งผลให้ม็อดตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำและอัตราการว่างงานสูง ยูโรโซนซึ่งเป็นภูมิภาคที่ร่ำรวยแต่ก็พึ่งพิงพลังงานสูง โดยเอสโตเนียเป็นประเทศล่าสุดที่เข้าเป็นสมาชิกในยูโรโซนเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๑ ยูโรโซนเผชิญวิกฤตขึ้นร้ายแรงและเผยให้เห็นจุดอ่อนของการรวมกลุ่มประเทศและการขาดความตั้งใจอย่างจริงจังที่จะต่อสู้วิกฤตด้วยความร่วมแรงร่วมใจ สมาชิกหลายรายตกอยู่ในสถานการณ์

ที่ยากลำบาก เช่น ไอร์แลนด์ กรีซ โปรตุเกส ไชปรัส สเปน และอิตาลี เป็นต้น ความรุนแรงของวิกฤตสร้างความอึดอัดใจต่อกันมากขึ้นภายในสหภาพยุโรปและระหว่างประเทศในยูโรโซนและนอกยูโรโซน ขณะที่ภายในประเทศเองก็มีการชุมนุมประท้วงแสดงความไม่พอใจต่อแผนการรัดเข็มขัดต่าง ๆ (ตุลาคม ๒๐๑๑) กรีซเป็นประเทศที่สถานการณ์ย่ำแย่มากที่สุดจนถึงขั้นมีการเสนอให้ขับกรีซออกจากยูโรโซน (พฤษภาคม ๒๐๑๒) เพื่อจำกัดวงมิให้วิกฤตลามไปยังประเทศอื่น ประเทศในยูโรโซนตกลงจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพการเงินยุโรป (European Financial Stability Facility หรือ EFSF) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๐๑๐ ด้วยงบประมาณ ๔๔๐ พันล้านยูโร (รวมงบประมาณจาก IMF และจากคณะกรรมการการเงินยุโรปแล้ว) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบปัญหา แต่จะช่วยเหลืออย่างไรโดยไม่บังคับให้มีการใช้นโยบายรัดเข็มขัดซึ่งส่งผลให้เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจ การว่างงาน จนถึงการย้ายถิ่นฐาน และจะออกจากวิกฤตได้อย่างไรหากไม่สร้างระเบียบวินัยการคลังที่ดี ตลอดช่วงปี ๒๐๑๑ มีการออกแผนต่าง ๆ จำนวนมาก ผู้นำประเทศยุโรปตกลงกันในประเด็นการปรับโครงสร้างหนี้ของกรีซ การเพิ่มทุนให้ธนาคาร และการเพิ่มวงเงินของกองทุน EFSF ด้วยความยากลำบาก แผนให้ความช่วยเหลือแก่กรีซทยอยออกมาอย่างต่อเนื่อง (พฤษภาคม ๒๐๑๐ และกรกฎาคม ๒๐๑๑) ตามด้วยแผนให้ความช่วยเหลือแก่ไอร์แลนด์และโปรตุเกส ระหว่างการประชุมคณะมนตรียุโรปเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๐๑๑ ประเทศสมาชิกยูโรโซนเห็นพ้องจัดตั้งกลไกรักษาเสถียรภาพการเงินยุโรป (European Financial Stabilisation Mechanism หรือ EFSM) นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มความเข้มงวดในวินัยการคลัง (๘ - ๙ ธันวาคม ๒๐๑๑) และเห็นพ้องระหว่างการประชุมที่กรุงบรัสเซลส์ (๓๐ มกราคม ๒๐๑๒) ในการจัดทำสนธิสัญญาด้านงบประมาณฉบับหนึ่งซึ่งต่อมาสำเร็จเป็นสนธิสัญญาว่าด้วยเสถียรภาพ การประสานงาน และธรรมาภิบาล (Treaty on Stability, Coordination and Governance) ลงนามที่กรุงบรัสเซลส์เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๐๑๒ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่บังคับให้ประเทศสมาชิกต้องมีวินัยการคลังมิฉะนั้นจะมีมาตรการลงโทษ

ตามมา ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำยุโรป (๒๘ - ๒๙ มิถุนายน ๒๐๑๒) มีการตกลงเพิ่มการลงทุน (ใช้งบประมาณ ๑๒๐ พันล้านยูโร) และวางกรอบการกำกับดูแลธนาคารต่างๆ โดยธนาคารกลางยุโรป ประเทศที่เผชิญวิกฤตรายต่อมากคือ ไซปรัส (เป็นแหล่งหลบเลี่ยงภาษีและมีการเติบโตของภาคธนาคารที่ผิดปกติ) ซึ่งเกือบล้มละลายและได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพยุโรปและ IMF ในนาทีสุดท้ายเพื่อแลกกับเงินกู้หนึ่งหมื่นล้านยูโร ไซปรัสต้องลดกิจการภาคธนาคารของตนลงอย่างจริงจัง

วิกฤตนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกแยกทางนโยบายของประเทศสมาชิกหลักที่มีความสำคัญในสหภาพยุโรป อย่างเช่น นายกรัฐมนตรีเยอรมนี นางอังเกลา แมร์เคิล ปฏิเสธแผนให้ความช่วยเหลือทั้งหมดที่ออกมาก่อนเดือนพฤษภาคม ๒๐๑๑ และเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกสหภาพการเงินมีความเข้มงวดด้านการคลังมากขึ้น และตอบโต้ผู้ที่เสนอให้มีการนำหนัออกขายในรูปพันธบัตรยุโรปว่า ต้องแลกด้วยการถ่ายโอนอธิปไตยทางการเงินและการบูรณาการเชิงลึกทางการเมืองและการคลัง ขณะที่ฝรั่งเศสก็ลังเลระหว่างการรัดเข็มขัดกับการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนนายกรัฐมนตรีอังกฤษ นายเดวิด แคเมอรอน ก็ตำหนิประเทศในยูโรโซนและปฏิเสธการกำกับดูแลด้านการคลังใด ๆ รวมถึงไม่เข้าร่วมในสนธิสัญญาที่ประเทศยุโรปอื่นลงนามกันและโดดเดี่ยวอังกฤษมากขึ้นเรื่อย ๆ

แม้ว่าสหภาพยุโรปจะยังคงเป็นต้นแบบการรวมกลุ่มประเทศที่น่าดึงดูด แต่การขยายสมาชิกของสหภาพยุโรปก็หยุดชะงัก แนวคิดจัดตั้งสหภาพยุโรปเพื่อภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนอันเป็นความริเริ่มของฝรั่งเศสซึ่งมีการลงนามกันที่กรุงปารีสเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๐๐๘ ไม่มีความคืบหน้า การประชุมสุดยอดซึ่งวางแผนที่จะประชุมกันที่บาร์เซโลนาในเดือนพฤศจิกายน ๒๐๑๐ ต้องเลื่อนออกไปอันมีสาเหตุจากกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ถึงทางตัน และการปฏิวัติต่าง ๆ ในโลกอาหรับ (ธันวาคม ๒๐๑๐ - ฤดูใบไม้ผลิปี ๒๐๑๑) ส่งผลให้ผู้นำประเทศสองคนซึ่งฝรั่งเศสสนับสนุนหลุดจากอำนาจคือ ผู้นำตูนิเซีย

นายบิน อะลี (Ben Ali) และผู้นำอียิปต์ นายมูบารัค (Mubarak) ทางฝั่งยุโรป ตะวันออก สหภาพยุโรปเสนอความเป็นหุ้นส่วนตะวันออก (Eastern Partnership) ในปี ๒๐๐๙ กับประเทศที่เคยอยู่ในอดีตสหภาพโซเวียต (อาร์เมเนีย อาเซอร์ไบจาน เบลารุส จอร์เจีย มอลโดวา และยูเครน) โดยมีการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการสมาคม ความมั่นคงด้านพลังงาน และการปกป้องเขตแดน ขณะที่ในคาบสมุทรบอลข่าน นอกจากโครเอเชียแล้ว (สมาชิกอันดับที่ ๒๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๐๑๓) การขยายสมาชิกให้กับประเทศในภูมิภาคนี้จำเป็นต้องเลื่อนออกไปจนกว่าสถานการณ์ต่าง ๆ จะดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเซอร์เบียซึ่งไม่เห็นด้วยกับการประกาศเอกราชของโคโซโว (๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๐๐๘) ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและยุโรปบางประเทศให้การสนับสนุนโดยส่งเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงและกฎหมายไปปฏิบัติการในโคโซโว (EULEX) ซึ่งเป็นประเทศที่ยังอ่อนแอโดยได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๐๑๒ เซอร์เบียกับโคโซโวยุติความสัมพันธ์ระหว่างกันในเดือนเมษายน ๒๐๑๓ ภายใต้แรงกดดันจากสหภาพยุโรป

ส่วนประเทศในสหภาพยุโรปเองก็มีปัญหภายใน ได้แก่ การขาดเสถียรภาพของรัฐบาล เช่น ในอิตาลี นายกรัฐมนตรีโรมาโน โปรดี (Romano Prodi) ลาออกในเดือนมกราคม ๒๐๐๘ นายซิลวีโอ แบร์ลุสโกนี (Silvio Berlusconi) ขึ้นมารับตำแหน่งแทนแต่ถูกต่อต้านมากขึ้นเรื่อย ๆ จนลาออกเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๐๑๑ และนายมาริโอ มอนตี (Mario Monti) นักเศรษฐศาสตร์ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งต่อ แต่ก็แพ้การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ๒๐๑๓ ในกรีซ วิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจทำให้นายคอนสแตนติน คารามานลิส (Constantine Karamanlis) หลุดพ้นจากอำนาจในเดือนมกราคม ๒๐๐๙ หลังจากนั้นมีการจัดตั้งรัฐบาลหลายชุดเพื่อนำแผนให้ความช่วยเหลือของสหภาพยุโรปมาปฏิบัติ ในเบลเยียม การปฏิรูปสหพันธรัฐหาข้อยุติไม่ได้ระหว่างชาวเฟลมมิช (Flanders) กับชาววัลลูน (Walloons) จนทำให้ไม่มีรัฐบาลปกครองประเทศระหว่างเดือนเมษายน ๒๐๑๐ ถึงเดือนธันวาคม ๒๐๑๑ เป็นต้น กระแส

ความเคลือบแคลงต่อการบูรณาการของยุโรปและการปลุกระดมมวลชนปรากฏในทุกประเทศ หนึ่งในกระแสเหล่านี้คือความเคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวเป็นอิสระ ซึ่งคุกคามเสถียรภาพของรัฐ เช่น สกอตแลนด์และแคตาลูเนีย (Catalonia) เป็นต้น ประการสุดท้าย มีความไม่ลงรอยระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรปในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเข้ามาค้าขายของสหรัฐอเมริกา [เช่น ข้อตกลงสวิฟท์ (SWIFT) อันเป็นชื่อของสมาคมสื่อสารการเงินระหว่างธนาคารนานาชาติ (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) ซึ่งอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาเข้าถึงข้อมูลธนาคารของยุโรปได้ เป็นต้น] ส่วนการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรปก็โต้แย้งกันอย่างดุเดือดในประเด็นการกำกับดูแลและบริการด้านวัฒนธรรมและบันเทิงมากกว่าประเด็นอัตราภาษีศุลกากร

วิกฤตพระจันทร์เสี้ยว (ตะวันออกไกลและตะวันออกกลาง)

ภูมิภาคที่มีปัญหาในระบบระหว่างประเทศแบบหลายขั้วอำนาจคือดินแดนในแนววิกฤตพระจันทร์เสี้ยว ครอบคลุมพื้นที่จากโมร็อกโกไปจนถึงปากีสถาน ความสำคัญของภูมิภาคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่ในระดับภูมิภาคเท่านั้น เนื่องจากมีปรากฏการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้น เช่น การก่อการร้าย ลัทธิอิสลามนิยม ความมั่งคั่งในทรัพยากรน้ำมัน การเรียกร้องประชาธิปไตยซึ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ เป็นต้น มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นในดินแดนวิกฤตพระจันทร์เสี้ยวที่ไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้

ในตะวันออกไกล การปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างซีเรียกับเลบานอนซึ่งเริ่มมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๐๐๘ สะดุดตจากปัญหาศาลอาญาพิเศษที่ตั้งขึ้นมาเพื่อพิจารณาการลอบสังหารอดีตนายกรัฐมนตรี นายราฟิก ฮาริรี (Rafic Hariri) ขณะที่บุตรของเขา นายซาอัด ฮาริรี (Saad Hariri) พยายามขึ้นมาเป็นผู้นำกลุ่มการเมืองสุหนี แต่ก็อยู่ได้เพียงปีเดียวเนื่องจากถูกกลุ่มอิซบูลลอฮ์ขัดขวาง

৫৫০

ที่ปัญหาจะได้รับการแก้ไขจึงเลื่อนราง

ในตะวันออกกลาง การแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก ในอิรัก สงครามปี ๒๐๐๓ และการยึดครองของสหรัฐอเมริกา - อังกฤษ เป็นความหายนะ ระหว่างที่กองกำลังพันธมิตรทยอยถอนกำลังออกไปเพื่อให้แล้วเสร็จในปลายปี ๒๐๑๑ และถ่ายโอนภารกิจการรักษาความปลอดภัยให้แก่ชาวอิรัก การโจมตีด้วยระเบิดพลีชีพและการจับตัวประกันยังคงดำเนินต่อไปและการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ๒๐๑๐ ก็ไม่ช่วยสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชาติ ความท้าทายสำหรับอิรักคือการรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชาวชีอะห์กับชาวสุหนี่และระหว่างชาวอาหรับกับชาวเคิร์ด หลังผ่านสงครามมาหลายปี ความสูญเสียมีตัวเลขที่สูงมาก ทหารสหรัฐฯ เสียชีวิต ๔,๕๐๐ คน ชาวอิรักเสียชีวิตกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน และประชากรกว่า ๑ ล้านคน ต้องย้ายถิ่นฐาน แม้ระดับการผลิตน้ำมันในปี ๒๐๑๑ จะกลับมาเท่ากับระดับของปี ๑๙๘๙ แต่อิรักยังคงเป็นประเทศที่อ่อนแอ และไม่ได้กลายเป็นต้นแบบประชาธิปไตยอย่างที่กลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ฝันไว้

อิทธิพลของอิหร่านชีอะห์มีมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้การได้รับเลือกอีกสมัยในการหยั่งเสียงรอบแรกของนายมะห์มูด อะห์มะดีเนจาต (Mahmoud Ahmadinejad) เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๐๐๙ จะก่อให้เกิดการต่อต้านและการชุมนุมประท้วงก็ตาม (ธันวาคม ๒๐๐๙) ชาอูดีอาระเบียยังกล่าวหาอิหร่านว่าติดอาวุธให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบในคาบสมุทรอาหรับและทำลายเสถียรภาพของเยเมน ในอ่าวเปอร์เซียก็มีการแข่งขันกันระหว่างอิหร่านชีอะห์กับชาอูดีอาระเบียสุหนี่ เช่นเดียวกับการแข่งขันมีอิทธิพลในวิกฤตซีเรียระหว่างชาอูดีอาระเบียกับอิหร่าน ซึ่งอิหร่านยังเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มฮิซบอลลอฮ์ในการขึ้นเป็นหัวหน้ารัฐบาลผสมในเลบานอน แต่ความเสี่ยงหลักมาจากการข่มขู่ของอิหร่านที่ต้องการให้ “อิสราเอลหายไปจากแผนที่” และความตั้งใจที่จะเสริมสมรรถนะยูเรเนียม โครงการนี้สร้างความกังวลให้กับยุโรปและสหรัฐอเมริการวมถึงประเทศ

ผู้ส่งออกน้ำมันในภูมิภาคด้วย ในเดือนมีนาคม ๒๐๑๓ IAEA แจ้งว่าอิหร่านใช้
เลห์เหลียมและดำเนินโครงการนิวเคลียร์ต่อไปอย่างลับ ๆ มีการเจรจาระหว่าง
อิหร่านกับผู้แทนหกฝ่าย (สมาชิกทั้งห้าของคณะมนตรีความมั่นคงและเยอรมนี)
ในหลายประเด็นแต่อิหร่านปฏิเสธที่จะยุติโครงการนิวเคลียร์ แม้ต่อมาจะมี
คำประกาศจากประเทศตะวันตก (กันยายน ๒๐๐๙) ให้อิหร่านต้องเคารพ
กฎหมายระหว่างประเทศและมีการคว่ำบาตรครั้งใหม่จากองค์การสหประชาชาติ
ในเดือนมิถุนายน ๒๐๑๐ แต่อิหร่านกลับประกาศที่จะสร้างโรงงานเสริมสมรรถนะ
ยูเรเนียมแห่งที่สองและทดลองการยิงขีปนาวุธ ในเดือนพฤษภาคม ๒๐๑๐ อิหร่าน
ลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการเสริมสมรรถนะยูเรเนียมกับบราซิล พร้อมทั้งต่อสู้
กับการคว่ำบาตรด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับจีน (กรกฎาคม ๒๐๑๑) และ
กับปากีสถาน (ทอสงัก้าอิหร่าน - ปากีสถาน) ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น หลังจาก
หวั่นเกรงกันว่าอิสราเอลจะโจมตีทางอากาศใส่สถานที่ตั้งทางนิวเคลียร์ของ
อิหร่านช่วงฤดูร้อนปี ๒๐๑๒ จึงดูเหมือนทำให้สหรัฐอเมริกาหันมาเจรจากับอิหร่าน
โดยตรง (ปี ๒๐๑๓) ภายหลังที่ทั้งสองประเทศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกันมา
ตั้งแต่ปี ๑๙๘๐

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเทศในภูมิภาคนี้ที่มีบทบาทสำคัญ เช่น
ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ฝรั่งเศสมีฐานทัพทหารอยู่แห่งหนึ่ง
ที่อาบูดาบี) และตุรกีซึ่งสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับอาร์เมเนียในเดือน
ตุลาคม ๒๐๐๙ เป็นต้น

ศูนย์กลางของวิกฤตในภูมิภาคอยู่ที่อัฟกานิสถานและปากีสถาน ใน
ปากีสถาน (มีประชากร ๑๗๐ ล้านคน) บรรยายภาศความไร้เสถียรภาพปกคลุม
ประเทศ หลังการลอบสังหารอดีตนายกรัฐมนตรี นางเบนาซีร์ บุตโต (๒๗ ธันวาคม
๒๐๐๗) การวางระเบิดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปี ๒๐๐๘ ทำให้นายพลเปอร์เวซ
มุชารราฟ ต้องลาออก (๑๘ สิงหาคม ๒๐๐๘) และนายอาซิฟ อาลี ซาร์ดารี
(Asif Ali Zardari) (สามีของนางเบนาซีร์ บุตโต) ได้รับการเลือกตั้ง ความอ่อนไหว

ของปากีสถานซึ่งอยู่ในภาวะสงครามตลอดเวลาก่อให้เกิดความเสี่ยงเนื่องจากปากีสถานครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ มีเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ มีโอกาสที่ประเทศจะแตกออกเป็นรัฐเล็กรัฐน้อย และสถานการณ์ในอัฟกานิสถานอาจลุกลามมายังปากีสถานได้ เห็นได้จากการที่นายบิน ลาติน ถูกหน่วยคอมมานโดสหรัฐฯสังหารในปากีสถานเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๐๑๑ ในที่หลบซ่อนในเมืองแอบบอตทาบัต (Abbottabad) นอกจากนี้ เข้าใจดีและการส่งเครื่องบินไร้คนขับข้ามพรมแดน อันเป็นการละเมิดอธิปไตยของปากีสถาน การที่สหรัฐอเมริกาซึ่งตำหนิปากีสถานว่ามีความสัมพันธ์กับเครือข่ายกลุ่มก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง ก็เป็นการสร้างความตึงเครียดระหว่างสองประเทศ ปากีสถานพยายามทำให้ตนเองหลุดออกจากการครอบงำของสหรัฐอเมริกาด้วยการกระชับความสัมพันธ์มากขึ้นกับอิหร่านและจีน อันเป็นเครื่องแสดงถึงจุดจบของพันธมิตรสหรัฐอเมริกา - ปากีสถาน ขณะที่อินเดียกับอัฟกานิสถานก็มีความตกลงฉันทไมตรีต่อกัน

ในอัฟกานิสถาน (ตกอยู่ในภาวะสงครามมาตลอด ๓๐ ปี โดยระหว่างปี ๑๙๗๙ - ๑๙๘๙ ถูกสหภาพโซเวียตยึดครอง ปี ๑๙๙๖ กลุ่มตาลีบันยึดกรุงคาบูล และปี ๒๐๐๑ ระบอบตาลีบันถูกขับไล่) สันติภาพยังไม่กลับคืนมาแม้จะมีกองกำลังสนับสนุนความมั่นคงระหว่างประเทศ (ISAF) รักษาความปลอดภัยอยู่ก็ตาม ชัยชนะของนายฮามิด คาร์ไซ (Hamid Karzai) ในการเลือกตั้งประธานาธิบดี (๒ พฤศจิกายน ๒๐๐๙) ถูกปฏิเสธ มีการโจมตีกองกำลังนานาชาติมากขึ้นแม้มีการเพิ่มเติมกำลังแล้วก็ตาม (ในปี ๒๐๑๑ มีทหาร ๑๓๐,๐๐๐ คน) มีการจลาจลต่อต้านสหรัฐอเมริกา ขณะที่กลุ่มตาลีบันก็เริ่มยึดพื้นที่คืน (กุมภาพันธ์ - เมษายน ๒๐๑๒) ทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ยุทธศาสตร์ทางทหารของสหรัฐอเมริกา สมาชิกหลายประเทศที่เข้าร่วมในกองกำลังพันธมิตรเริ่มถอนทหารของตนบางส่วนในปี ๒๐๑๑ ส่วนฝรั่งเศสถอนทหารของตนในเดือนธันวาคม ๒๐๑๒ จึงถูกกล่าวหาว่าทำลายหลักการ “เข้าด้วยกันออกด้วยกัน (in together

out together)” อย่างไรก็ตามยังคงเหลือกำลังทหารนานาชาติในอัฟกานิสถาน จนถึงปลายปี ๒๐๑๒ อยู่ ๑๐๐,๐๐๐ คน การถอนกำลังนานาชาติในปี ๒๐๑๔ จะทำให้อัฟกานิสถานไร้เสถียรภาพและต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากนานาชาติ

ภูมิภาคที่ยากเสถียรภาพ : แอฟริกาใต้ ลาตินอเมริกา และตะวันออกไกล

ในแอฟริกาใต้ มีน้อยประเทศมากที่พบสันติภาพ ในไนจีเรียมีการเคลื่อนไหว แบ่งแยกดินแดนและเกิดความรุนแรงระหว่างผู้นับถือศาสนา (ธันวาคม ๒๐๑๐, เมษายนและธันวาคม ๒๐๑๑) ในเคนยามีการก่อจลาจล (ธันวาคม ๒๐๐๗ - มกราคม ๒๐๐๘ และมีนาคม ๒๐๑๓) มีการรัฐประหารในกินี (ธันวาคม ๒๐๐๘) ตามมาด้วยการปราบปรามกลุ่มต่อต้านที่นองเลือด (กันยายน ๒๐๐๙) ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งการปล้นสะดม และบังคับข่มขู่ ในซิมบับเวเกิดวิกฤตการณ์การเมือง (มีนาคม - กรกฎาคม ๒๐๐๘) ซึ่งยุโรปและสหรัฐอเมริกาลงมติคว่ำบาตร ร่วมด้วยสาธารณรัฐแอฟริกากลาง ซึ่งร่วนวายอย่างหนักเช่นกัน ในซูดาน มีสงครามยืดเยื้อระหว่างชาวซูดานเหนือ มุสลิมกับชาวซูดานใต้คริสเตียนและวิญญาณนิยมรวมทั้งความตึงเครียดกับชาติ ส่งผลให้มีเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจำนวนมาก และนำไปสู่การลงประชามติแยกประเทศ ซูดานใต้ในเดือนมกราคม ๒๐๑๑ ซึ่งประกาศเอกราชเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๐๑๑ และสาธารณรัฐเซาท์ซูดานก็เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติอันดับที่ ๑๙๓ แต่การสู้รบและความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไปตามแนวชายแดนระหว่าง ซูดานสองประเทศนี้ซึ่งเป็นบริเวณที่พบน้ำมันมาก จนองค์การสหประชาชาติต้อง ส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้าแทรกแซงและขู่ที่จะคว่ำบาตร ทำให้ทั้งสองประเทศ ตกลงสงบศึกเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๐๑๒ ขณะที่จอมเผด็จการโอมาร์ อัลบะชिर (Omar Al - Bashir) ของซูดานถูกศาลอาญาระหว่างประเทศออกหมายจับในเดือนมีนาคม ๒๐๐๙ และกรกฎาคม ๒๐๑๐ สหภาพแอฟริกาปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือใด ๆ ในการส่งตัวประธานาธิบดีซูดานขึ้นศาลอาญาระหว่างประเทศ แม้จะมีการเพิ่มบทบาทการเป็นองค์กรกลางของการประสานความร่วมมือ

(กรกฎาคม ๒๐๐๙) แต่สหภาพแอฟริกาไม่สามารถจัดการกับปัญหาในแอฟริกาได้ ไม่ว่าจะเป็นไอวอรีโคสต์ ในลิเบีย หรือในซูดานซึ่งมีการส่งกองกำลังของสหภาพแอฟริกาเข้าไป (มกราคม ๒๐๑๒) ประจำการ

นอกจากนี้ ข้อตกลงหยุดยิงในโซมาเลียถูกกลุ่มอัล-ชาบับ (Al - Shabaab) ซึ่งเป็นกลุ่มนักรบมุสลิมหัวรุนแรงเครือข่ายอัลกออิดะฮ์ปฏิเสธ (ตุลาคม ๒๐๐๘) และก่อกบฏจนสามารถบังคับใช้กฎหมายอิสลาม (มีนาคม ๒๐๐๙) และสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นในประเทศ (สิงหาคม ๒๐๑๐) ทั้ง ๆ ที่มีการแทรกแซงจากสหภาพแอฟริกาและการระดมความร่วมมือจากนานาชาติ (การประชุมที่กรุงลอนดอนในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๑๒) เนื่องจากหวาดเกรงผลกระทบที่จะตามมาจากการเป็นรัฐล้มเหลวของโซมาเลีย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ประเทศได้รับความกระทบกระเทือนจากการกบฏของชาวฮูตูและกลุ่มผู้ก่อการเคลื่อนไหววันที่ ๒๓ มีนาคม (ปี ๒๐๐๙) โดยมีวันดาให้การสนับสนุน สถานการณ์รุนแรงถึงขั้นที่คณะมนตรีความมั่นคงตัดสินใจจัดตั้งกองกำลังเฉพาะกิจ (มติที่ ๒๐๙๘ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม) ซึ่งได้รับมอบภารกิจให้ “ปฏิบัติการเชิงรุกต่อเป้าหมายที่เจาะจงได้” โดยได้รับการคุ้มกันจากกองกำลังรักษาสันติภาพในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (MONUSCO) ในมาดากัสการ์ วิกฤตทางการเมืองซึ่งปะทุขึ้นในเดือนมีนาคม ๒๐๐๙ ยังคงดำเนินต่อไป (ประเทศถูกโดดเดี่ยวทางการทูตอย่างมาก) ส่วนไอวอรีโคสต์ก็ตกอยู่ในวังวนตั้งแต่มีการก่อกบฏในตอนเหนือของประเทศในปี ๑๙๙๙ และการปฏิเสธลงจากอำนาจของประธานาธิบดีโลว์รอง บากโบ (Laurent Gbagbo) ซึ่งขึ้นครองตำแหน่งจากการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม ๒๐๐๐ แต่ยึดการเลือกตั้งครั้งใหม่ออกไปอย่างไม่มีกำหนด และไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ของตนจากผลการเลือกตั้งในเดือนธันวาคม ๒๐๑๐ ทำให้ประเทศเข้าสู่ภาวะสงครามกลางเมืองแม้จะมีการคว่ำบาตรจากองค์การสหประชาชาติแล้วก็ตาม นายอัสซาน อูอัททารา (Alassane Ouattara) ซึ่งชนะการเลือกตั้ง ต้องรอถึงเดือนเมษายน ๒๐๑๑ กว่าที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีด้วยความช่วยเหลือของกองกำลังฝรั่งเศสและกองกำลังรักษา

สันติภาพในไอวอรีโคสต์ (UNOCI) ซึ่งจับกุมโลว์รอง บากโบ ได้สำเร็จ (๑๑ เมษายน ๒๐๑๑) อย่างไรก็ตาม ควรกล่าวถึงการบรรลุภาวะทางการเมืองของเซเนกัล ซึ่งแม้จะมีความตึงเครียดภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีก็ตาม (มกราคม - มีนาคม ๒๐๑๒) แต่ผู้สมัครฝ่ายค้าน นายแม็กกี้ ซาลล์ (Macky Sall) สามารถขึ้นดำรงตำแหน่งต่อจากนายอับดุลลาเย วาเด (Abdoulaye Wade) ประธานาธิบดีที่ครบวาระ และการเมืองของเคนยา ซึ่งสามารถหาทางออกจากวิกฤตการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ๒๐๑๓ ได้

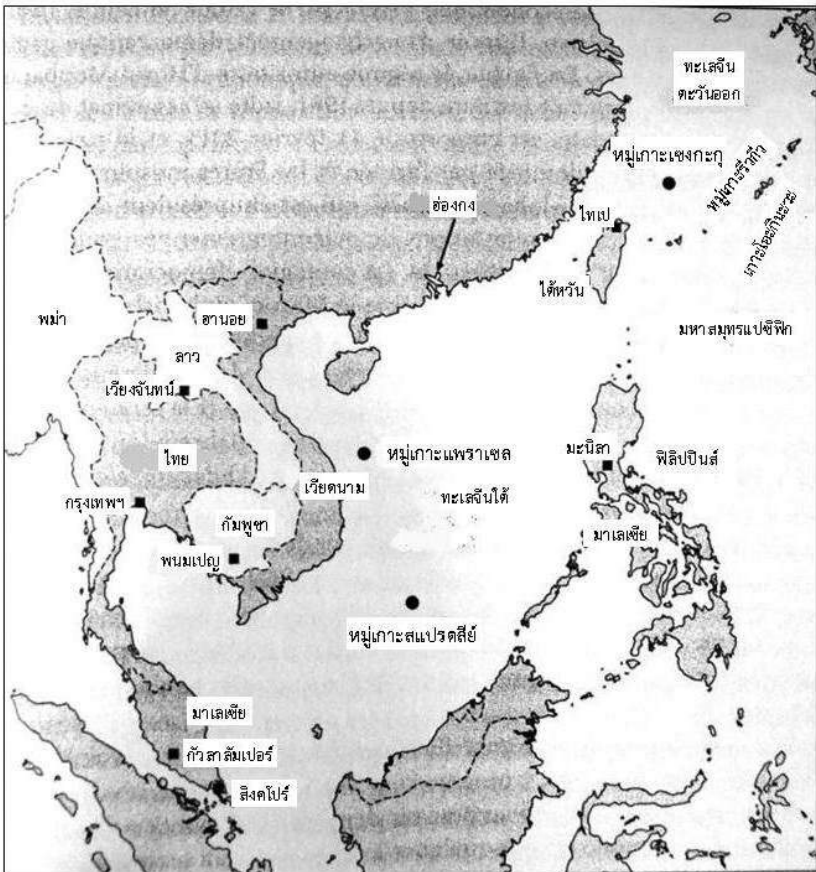
มาลีเป็นประเทศที่มีขนาดกว้างใหญ่ไพศาล (๑.๒ ล้านตารางกิโลเมตร) และมีการแบ่งแยกอย่างยาวนานระหว่างชาวทัวเร็ก (Tuareg) ตอนเหนือและชนเผ่าผิวดำตอนใต้ นอกจากนี้มาลียังได้รับผลกระทบจากวิกฤตในประเทศเพื่อนบ้าน (ลิเบียและไนจีเรีย) จากการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง และจากการเป็นประเทศพหุภาคีของกลุ่มพ่อค้ายาอเมริกาใต้ก่อนลำเลียงส่งไปยังยุโรป สงครามกลางเมืองปะทุขึ้นในเดือนมกราคม ๒๐๑๒ ระหว่างฝ่ายเหนือภายใต้การควบคุมของกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติอาซาวัด (National Movement for the Liberation of Azawad หรือ MNLA) และกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงต่าง ๆ [กลุ่มอันซาร์ดีน (Ansar Dine) และขบวนการเพื่อเอกภาพและสงครามศักดิ์สิทธิ์ในแอฟริกาตะวันตก (Movement for Oneness and Jihad in West Africa หรือ MOJWA)] กับฝ่ายใต้ ซึ่งกองทัพทำรัฐประหารโค่นล้มประธานาธิบดีอามาดู ทูมานิ ทูเร (Amadou Toumani Touré) โดยกองทัพในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๐๑๒ หลังจากนั้นมีการร้องขอความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติในเดือนกันยายน ๒๐๑๒ เพื่อยึดดินแดนของฝ่ายเหนือคืนและต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง แต่การรวมกำลังรักษาสันติภาพจากประเทศแอฟริกา (African - led International Support Mission to Mali หรือ AFISMA) ซึ่งได้รับอนุมัติจากองค์การสหประชาชาติ (มติที่ ๒๐๘๕ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๐๑๒) มีความล่าช้า ทำให้ประธานาธิบดีฟร็องซัว ออโล็งด์

ส่งกองทัพฝรั่งเศสเข้าแทรกแซงเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๐๑๓ และประสบความสำเร็จในการยับยั้งการรุกคืบของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงไว้ได้ แต่นักรบญิฮาดยังคงท้าทายฝรั่งเศสอยู่ด้วยการลอบวางระเบิดโจมตีกองทัพอากาศและบริษัทข้ามชาติฝรั่งเศส Areva (๒๓ พฤษภาคม ๒๐๑๓)

ในอเมริกาใต้ บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นการขัดข้องกับสหรัฐอเมริกาและความขัดแย้งเรื่องเขตแดนอันมีสาเหตุจากการค้ายาเสพติดและองค์กรอาชญากรรมเช่นกรณีเม็กซิโก การถอนตัวของฟีเดล กัสโตร ออกจากการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป (กุมภาพันธ์ ๒๐๐๘) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับคิวบาผ่อนคลายลง (สหรัฐอเมริกาผ่อนปรนการปิดล้อมคิวบาที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๑๙๖๒) แต่สหรัฐอเมริกายังคงไม่ยอมให้คิวบาเข้าร่วมในการประชุมสุดยอดผู้นำอเมริกา (เมษายน ๒๐๑๒) ซึ่งในการประชุมครั้งนี้มีการหยิบยกปัญหาฟอล์คแลนด์ขึ้นมาพูด อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับหลายประเทศในลาตินอเมริกาไม่ค่อยดีนัก มีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจต่อต้านการค้าเสรีในซีกสหพันธ์โบลิเวียเพื่อประชาชนแห่งทวีปอเมริกา (Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America หรือ ALBA) ตามความริเริ่มของประธานาธิบดีเวเนซุเอลา นายฮูโก ชาเวซ ซึ่งได้รับเลือกตั้งซ้ำเป็นสมัยที่ ๔ ในปี ๒๐๑๒ และเสียชีวิตในเดือนมีนาคม ๒๐๑๓ กลุ่มอัลบามีเป้าหมายแลกเปลี่ยนการค้าระหว่างประเทศสมาชิกและตกลงใช้เงินตราสกุลเดียวกันชื่อ “ซูเคร (Sucre)” ส่วนตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (MERCOSUR) เป็นตลาดร่วมแห่งแรกของลาตินอเมริกา (อาร์เจนตินา บราซิล และอุรุกวัย) และรับเวเนซุเอลาซึ่งร่ำรวยจากการส่งออกน้ำมัน (ปิโตรดอลลาร์) เข้าเป็นสมาชิกในเดือนมิถุนายน ๒๐๑๒ ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับเวเนซุเอลาค่อนข้างแย่งเป็นพิเศษเนื่องจากเวเนซุเอลามีความใกล้ชิดกับอิหร่าน ในโบลิเวียประธานาธิบดีเอโว โมราเลส (Evo Morales) ได้รับเลือกตั้งซ้ำในเดือนธันวาคม ๒๐๐๙ ดำเนินนโยบายแปรรูปกิจการเอกชนไปเป็นของรัฐ ในเดือนมิถุนายน

๒๐๑๒ มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพันธมิตรแปซิฟิก (Pacific Alliance) ประกอบด้วยประเทศลาตินอเมริกาที่มีชายฝั่งติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก (เม็กซิโก โคลอมเบีย เปรู และชิลี) เพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีน แต่ลาตินอเมริกาก็ไม่ได้มีความเป็นปึกแผ่นในการต่อต้านสหรัฐอเมริกา การรัฐประหารในฮอนดูรัส (มิถุนายน ๒๐๐๙) เป็นความล้มเหลวของขบวนการฝ่ายซ้าย และความตกลงสหรัฐอเมริกา-โคลอมเบีย เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๐๐๘ อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพทางทหารทั้ง ๗ แห่ง ของโคลอมเบียได้ ทำให้อเมริกาได้ ๑๒ ประเทศ ออกมาต่อต้านการมีกำลังทหารต่างประเทศในภูมิภาคและก่อให้เกิดความตึงเครียดระหว่างโคลอมเบียภายใต้การนำของนายอัลบาโร อูริเบ (Alvaro Uribe) ซึ่งถูกกีดกันเหมือนเป็นแกะดำของลาตินอเมริกากับเวเนซุเอลา แต่การขึ้นรับตำแหน่งของประธานาธิบดีโคลอมเบียคนใหม่ นายฮวน มานูเอล ซานโตส (Juan Manuel Santos) ช่วยให้ความตึงเครียดลดลง (สิงหาคม ๒๐๑๐) ขณะที่บราซิลกลายเป็นประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่และเข้าร่วมประชุมกลุ่ม G20 พร้อมกับอาร์เจนตินา และชิลี

ข้อพิพาทเรื่องดินแดนในทะเลจีนใต้

นอกเหนือจากวิกฤตต่าง ๆ ที่กล่าวถึงไปแล้วนั้น เอเชียกำลังเผชิญกับความตึงเครียดมากขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากรายจ่ายงบประมาณเพื่อซื้ออาวุธของภูมิภาคนี้มีอัตราเพิ่มขึ้นมากที่สุด อินเดีย เกาหลีใต้ ปากีสถาน จีน และสิงคโปร์ ทั้งห้าประเทศรวมกันมียอดซื้ออาวุธหนักมากกว่าครึ่งหนึ่งของยอดการซื้อขายในโลก หลักฐานหนึ่งที่แสดงว่าภูมิภาคนี้มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในด้าน

การเมืองและเศรษฐกิจคือการที่สหรัฐอเมริกากลับมามีบทบาทในเอเชียแปซิฟิก ผ่านองค์การระหว่างประเทศหลักสององค์การคืออาเซียนและเอเปก ในคริสต์ทศวรรษ กลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนทิเบต (ชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติและศาสนา) ถูกกองทัพ คริสต์ศาสนิกชน (มกราคม - พฤษภาคม ๒๐๐๙) โดยปราศจากการแทรกแซงของ นานาชาติ แต่ในที่อื่น ๆ แล้ว การพิพาทเรื่องดินแดนมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีชายฝั่งติดทะเลจีน ได้แก่ กรณีหมู่เกาะพราเซล (อยู่ในการควบคุมของจีนแต่เวียดนามอ้างกรรมสิทธิ์) กรณีหมู่เกาะสแปรตลีย์ (ถูกอ้างกรรมสิทธิ์จากหลายประเทศ) กรณีเกาะทาเคชิมะ (Takeshima) (ญี่ปุ่น คัดค้านอธิปไตยของเกาหลีใต้เหนือเกาะดังกล่าว) และกรณีหมู่เกาะเซงกะกุ (หรือ หมู่เกาะเตียวหยูในภาษาจีน) ซึ่งอยู่ในการควบคุมของญี่ปุ่นแต่จีนและไต้หวันอ้าง กรรมสิทธิ์ ความตึงเครียดเหล่านี้แสดงถึงความทะเยอทะยานของจีนในทะเลจีน และกระตุ้นเตือนสหรัฐอเมริกา (มีฐานทัพของตบหนเกาะโอกินาวา) ให้กระชับ ความเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นซึ่งเกิดกระแสลัทธิชาตินิยมขึ้น (ธันวาคม ๒๐๑๒ - มกราคม ๒๐๑๓) ในคาบสมุทรเกาหลี ความตึงเครียดระหว่างเกาหลีเหนือกับ เกาหลีใต้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง อันมีสาเหตุจากการที่เกาหลีเหนือ ซึ่งมีกองทัพที่ใหญ่ เกินไปแต่มีเศรษฐกิจทรุดโทรม ยังคงแสดงการข่มขู่ (ถอนตัวออกจากสนธิสัญญา NPT และทดลองระเบิดนิวเคลียร์ในปี ๒๐๐๖, ๒๐๐๙ และ ๒๐๑๓) และตั้งมั่น อยู่ในเจตนารมณ์ที่จะทำสงคราม ขณะที่นายคิม จ็อง-อิล ซึ่งขึ้นมารับตำแหน่ง แทนบิดาคือนายคิม จ็อง-อิล พยายามรักษาระบอบของตนไว้ด้วยการแสดงออก ถึงการรุกรบ (กุมภาพันธ์ - เมษายน ๒๐๑๓) ส่วนในพม่า กระบวนการสร้าง ประชาธิปไตยกำลังเดินหน้าพร้อมกับการกลับเข้าสู่รัฐสภาพม่าของผู้นำฝ่ายค้าน นางออง ซาน ซูจี (กรกฎาคม ๒๐๑๒)

สำหรับก้าวกระโดดขึ้นสู่อำนาจของแนวคิดอิสลามนิยม

ความเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบการปกครองที่เริ่มขึ้นตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๐๑๐ สั่นคลอนโลกอาหรับโดยมีฉากหลังเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มซุนนีกับกลุ่ม

สุหนี่ มีการจลาจลขับไล่ผู้นำที่อยู่ในอำนาจมาเป็นเวลานานและถูกกล่าวหาว่าคอร์รัปชัน ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานของเยาวชนจำนวนมากสร้างความอื้ออานให้กับระบอบอำนาจนิยมเหล่านี้ ข้อความที่มีการนำมาใช้ระหว่างการประท้วงส่วนใหญ่สื่อถึงการปฏิเสธระบอบทรราชและความต้องการที่จะจัดการกับอนาคตด้วยมือของตนเอง ขณะที่กลุ่มมุสลิมสุดโต่งซึ่งมักเป็นฝ่ายค้านเดียวที่มีอยู่ก็อาศัยจังหวะนี้ในการขึ้นมามีอำนาจและบังคับใช้กฎหมายอิสลาม ในตูนิเซีย ระบอบของนายบิน อะลี (Ben Ali) ซึ่งครองอำนาจมาตั้งแต่ปี ๑๙๘๗ ถูกโค่นจากการลุกฮือของประชาชนอย่างรวดเร็วและไม่ได้คาดคิด ซึ่งเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม และจบลงเมื่อนายบิน อะลี ถูกลอยนโทษออกนอกประเทศเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๐๑๑ ต่อมาพรรคเอ็นนาห์ดา (Ennahda) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองนิยมอิสลามได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไป แต่ยังคงมีความไม่แน่นอนอยู่ทั้งการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและปัญหาเศรษฐกิจที่ขัดขวางการกลับคืนสู่ความสงบสุข ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการประชาธิปไตยในตูนิเซียสร้างแรงบันดาลใจให้กับประเทศอาหรับอื่น ๆ ในอียิปต์ ระบอบอำนาจนิยมของนายฮุสนี มุบารัค (Hosni Mubarak) ซึ่งบังคับใช้ภาวะฉุกเฉินมาตั้งแต่ปี ๑๙๘๑ หลังการลอบสังหารประธานาธิบดีอันวาร์ อัล ซาดัท (Anwar al - Sadat) ก็ล่มสลายตามตูนิเซียไปเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๐๑๑ อียิปต์เข้าสู่ยุคใหม่ที่ซับซ้อนระหว่างกองทัพกับกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) ซึ่งผู้นำกลุ่ม นายมุฮัมมัด มอร์ซี (Muhammad Morsi) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีอียิปต์ (๑๘ มิถุนายน ๒๐๑๒) แต่การประท้วงยังคงดำเนินต่อไป และประเทศยังไร้เสถียรภาพ กระแสประชาธิปไตยยังลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ได้แก่ บาห์เรน เยเมน ซีเรีย และโมร็อกโกซึ่งพรรคนิยมมุสลิมได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ในแอลจีเรีย นายอับเดลอาซิซ บูทียฟลิกา (Abdelaziz Bouteflika) ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีสมัยที่ ๓ (๑๐ เมษายน ๒๐๐๙) ยกเลิกภาวะฉุกเฉินที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี ๑๙๙๒ อันเป็นผลจากความรุนแรงในช่วงทศวรรษ ๑๙๙๐ ทำให้แอลจีเรียรอดพ้นจากการก้าวกระโดดของอาหรับมา

ได้และส่วนหนึ่งมาจากระบบสวัสดิการและรายได้จากน้ำมันของประเทศ ขณะที่
ในบาห์เรนมีการปราบปรามการประท้วงอย่างรุนแรง (ประกาศกฎอัยการศึก) เช่น
เดียวกับในเยเมน [ประธานาธิบดีอาลี อับดุลลาห์ ซาเลห์ (Ali Abdullah Saleh)
ซึ่งครองอำนาจมาตั้งแต่ปี ๑๙๗๘ เลือกการเผชิญหน้า]

ส่วนภูมิภาคมาเกร็บ (Maghreb) ประสบปัญหาซึ่งผสมผสานระหว่าง
กระแสมุสลิมนิยมกับวิกฤตเศรษฐกิจ ขณะที่อนาคตของชาอาราตะวันตกยังไร้
ทางออกและการเจรจาล้มเหลว การคุกคามจากกลุ่มมุสลิมสุดโต่งมีมากขึ้น
เรื่อย ๆ ในเขตซาเฮล (Sahel) เช่น กลุ่มอัลกออิดะฮ์ในดินแดนมาเกร็บของอิสลาม
(Al - Qaeda in the Islamic Maghreb หรือ AQIM) เป็นต้น ซึ่งเรียกร้องการทำ
สงครามศักดิ์สิทธิ์ (กันยายน ๒๐๑๐) ในมอริเตเนียและจับกุมตัวประกันบ่อย
ครั้งขึ้น

หนึ่งสัปดาห์หลังจากที่นายฮุสนี มุบารัค หมดอำนาจ เกิด “การปฏิวัติ
๑๗ กุมภาพันธ์” ขึ้นในลิเบียและเป็นประเทศอันดับที่ ๓ ในอาหรับที่ประชาชนลุกฮือ
ต่อต้านระบอบการปกครองของพันเอกกัตดาฟีซึ่งครองอำนาจมาตั้งแต่ปี ๑๙๖๙
จบลงด้วยการล่มสลายของระบอบเผด็จการนี้ภายในเวลา ๗ เดือน ช่วงไม่กี่ปี
ที่ผ่านมา เราได้เห็นการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างตะวันตกกับลิเบีย (ปฏิเสธว่า
เป็นคนสั่งการแต่ก็ยอมชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อจากการโจมตีที่ล็อกเกอร์บี
(Lockerbie) และเยอรมนี) และการกลับมามีความสัมพันธ์ทางการค้า แต่
เลห์เหลี่ยมของพันเอกกัตดาฟีที่ใช้ทั้งการข่มขู่และคำมั่นสัญญาอุปถัมภ์
จากการค้าน้ำมัน ทำให้กัตดาฟีมีท่าทียั่วยุดตลอดเวลา (ปล่อยผู้ก่อการร้ายที่ถูก
พิพากษาในคดีล็อกเกอร์บีและขู่จะใช้ลิเบียเป็นฐานการอพยพของชาวแอฟริกาไป
ยุโรป) ลิเบียปราบปรามการลุกฮือในภาคตะวันออกของประเทศอย่างโหดร้าย
ทารุณช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้องค์การสหประชาชาติมีมติคว่ำบาตรและ
ต่อมาอนุมัติการแทรกแซงทางทหารโดยช่วงแรกเป็นปฏิบัติการของฝรั่งเศสกับ
อังกฤษก่อนที่องค์การสหประชาชาติจะรับช่วงต่อ เพื่อสถาปนาเขตห้ามบิน (๑๗ -

๑๘ มีนาคม ๒๐๑๑) ภายใต้แรงกดดันจากประเทศตะวันตกและแม้ “ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่” จีน รัสเซีย และเยอรมนีจะงดออกเสียง แต่คณะมนตรีความมั่นคงก็มีมติที่ ๑๙๗๓ ให้มีการหยุดยิงทันทีและอนุญาตให้มีการใช้กำลังเพื่อพิทักษ์พลเรือน นับเป็นการแทรกแซงครั้งแรกขององค์การสหประชาชาติที่อาศัยหลักการความรับผิดชอบในการพิทักษ์พลเรือนที่ประกาศไว้ในปี ๒๐๐๕ การแทรกแซงของกองทัพอากาศฝรั่งเศสเมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๐๑๑ ช่วยป้องกันเมืองเบนกาซี (Benghazi) ซึ่งเป็นที่บัญชาการของฝ่ายกบฏไว้ได้จากการเข้ายึดเมืองของกองทัพกัตดาฟี ปฏิบัติการโอดิสซีย์ดอร์น (Operation Odyssey Dawn) เป็นปฏิบัติการโจมตีทางอากาศร่วมฝรั่งเศส-อังกฤษและให้การสนับสนุนทางอากาศแก่กองกำลังของฝ่ายต่อต้านที่ยึดครองภาคตะวันออกของลิเบีย ก่อนที่ปฏิบัติการ Operation Unified Protector ภายใต้การควบคุมขององค์การนาโต้จะรับช่วงต่อเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม แม้การรบจะบานปลายและสภาพแอฟริกาจะแตกเสี่ยงในการหาข้อตกลงร่วมและหาทางออกโดยปราศจากความรุนแรง แต่ฝ่ายต่อต้านก็เข้ายึดกรุงตริโปลี (๒๑ - ๒๒ มีนาคม ๒๐๑๑) ได้สำเร็จและพันเอกกัตดาฟีถูกสังหาร (๒ ตุลาคม) และมีการจัดตั้งรัฐบาลลิเบียใหม่ (๒๒ พฤศจิกายน) แต่การเปลี่ยนผ่านด้วยกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตยเพื่อให้มีทั้งความสมานฉันท์แห่งชาติ การปลดอาวุธฝ่ายต่าง ๆ และการฟื้นฟูประเทศยังคงเป็นประเด็นอ่อนไหว

ในซีเรีย บัชซาร์ อัลอะซัด (Bashar al - Assad) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประชาคมอลาวีเยห์ (Alawites) ใช้นโยบายปราบปรามอย่างรุนแรงควบคู่ไปกับการประกาศแผนการปฏิรูปในการรับมือกับการประท้วงต่อต้านระบอบของตนซึ่งลุกลามมากขึ้นตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๐๑๑ เป็นต้นไป ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายหมื่นคน ประชาคมโลกถูกแบ่งออกเป็นสองฝั่งระหว่างฝ่ายตะวันตกที่ใช้การลงโทษ (คว่ำบาตรการส่งออกและยึดทรัพย์สิน) และสันนิบาตอาหรับที่มีท่าทีแข็งกร้าวต่อซีเรียพันธมิตรของอิหร่าน กับฝ่ายรัสเซียและจีนที่ต่อต้านอย่าง

เด็ดเดี่ยว (มิถุนายน - ตุลาคม ๒๐๑๑, กุมภาพันธ์ และกรกฎาคม ๒๐๑๒) ต่อการออกมติใดๆ ที่กล่าวหาการปราบปรามของซีเรียว่าเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ควบคู่ไปกับส่งอาวุธให้แก่ซีเรีย ขณะที่การส่งอาวุธให้กับฝ่ายต่อต้านในซีเรียกลายเป็นประเด็นถกเถียงขึ้นมาในประเทศตะวันตก และทำให้สนธิสัญญากำกับการค้าอาวุธธรรมดา (Arms Trade Treaty หรือ ATT) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๐๑๓ มีความสำคัญขึ้นมา สนธิสัญญานี้ห้ามมิให้รัฐขายอาวุธที่เสี่ยงต่อการถูกนำไปใช้เพื่อ “ละเมิดอย่างร้ายแรง” ต่อสิทธิมนุษยชน หรือถูกส่งต่อไปให้กลุ่มก่อการร้าย

นอกเหนือจากกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันที่ปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ซึ่งต้านทานการลุกฮือด้วยความจงรักภักดีของประชาชน ความสามัคคีของคนในชาติ และการกระจายความมั่งคั่งจากรายได้การส่งออกน้ำมันแล้ว การเรียกร้องประชาธิปไตยจากระบอบอำนาจนิยมอันน่าตื่นตาตื่นใจในโลกอาหรับไม่ได้ทำให้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ร้ายแรงหมดสิ้นไปทั้งหมด แต่ก็ช่วยเปิดประตูสู่การสร้างประชาธิปไตยทางการเมืองให้กว้างขึ้น

ในปี ๒๐๑๓ โลกมีลักษณะหลายชั่วอำนาจ ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน และมีความเป็นสากลในทุกแง่มุมเป็นโลกที่มีสหรัฐอเมริกาและจีนครอบงำ ซึ่งโลกาภิวัตน์มิได้หมายถึงการแผ่ขยายค่านิยมแบบตะวันตกเสมอไป เพราะมีการปรากฏตัวของมหาอำนาจใหม่และทำให้โลกต้องจัดวางพลังอำนาจกันใหม่